

Zo geduldig als Job?

Het zal u niet verbazen (wellicht zult u het ook herkennen) dat in een tijd van lijden en beproeving geschud wordt aan alles wat je ooit geloofd, beleden en gezongen hebt. Is bij tegenslag nog steeds waar wat je in voorspoed uit volle borst zong en uit volle overtuiging zei? Kun je nog steeds uit de voeten met de antwoorden die je altijd paraat had over het raadsel van het lijden en de zinloosheid? Aan mijzelf merk ik wat er in de diepte van mijn hart en mijn denken overhoop gehaald wordt door de omstandigheden waarin we als gezin leven. Nee, niet in de zin dat ik het allemaal niet meer kan geloven. Niet in de zin dat ik de Bijbel en de catechismus niet meer kan bijvallen – integendeel. Maar het is meer de ervaring van het beperkte verstaan van wie God is. Niet de vraag wáár God is, maar wel de vraag wíe en hóe Hij is. Of ik dat altijd goed gezien heb, en dus ook goed gezegd heb. Voor mijzelf ben ik al een aantal weken intensief in Job aan het lezen. Daarbij gebruik ik een aantal verklaringen en preken. Niet omdat ik me met Job wil vergelijken, maar wel omdat de Heilige Geest ons dit boek gegeven heeft om dieper inzicht te krijgen op wie God is en wat Zijn handelwijze is. Én de manier waarop wij in het geloof daarop reageren. De eerste vraag die dat oproept, is of we het boek Job wel recht doen door te stellen dat Job geduldig zijn onbegrepen lijden gedragen heeft. Er is namelijk niets van geduld bij Job te bespeuren. Hij heeft geen geduld met een God Die Zich schijnbaar niet aan Zijn eigen Woord houdt. Geen geduld met een God Die als een blad een de boom is omgedraaid. Maar Job zei toch: ‘Zouden wij het goede uit de hand van de Heere ontvangen, en het kwade niet?’ – dat was in hoofdstuk 2. Maar daarna breken de klachten los. Job gaat het geding met God aan, net als met Jakob bij de Jabbok. Pas stond in het GZB-boekje iets over Luther. Toen een goede vriend ziek werd, heeft Luther ‘God met Zijn eigen beloften om de oren geslagen’ totdat deze vriend (Melanchton) genas. Job is dus niet de lijdzame, passieve lijder die het leven als een onontkoombaar lot ondergaat. Ds. Troost vertelt in zijn schitterende boek ‘Morgen zal het Pasen zijn’ over een rabbi die tegen een christen zegt: ‘Weet je wat jullie christenen verleerd zijn? Het twisten met God’. We kunnen ons afvragen of zondag 10 van de catechismus het niet nét iets te glad heeft gemaakt. Dat valt me sowieso trouwens wel op: hoe vaak we (ook ik) de grote vragen gladstrijken, de plooiën eruit halen, de grote vragen kloppend maken. Dat komt misschien door onze verstandelijke inslag en door ons onvermogen om om te gaan met wat niet met elkaar rijmen kan. In de Bijbel staan dingen vaak ongerijmd naast elkaar. Bijvoorbeeld dat God het kwade laat meewerken ten goede. Daarmee blijft het kwaad wel kwaad, en blijft het lijden lijden. Dat is het wrange. Ook bij de dood. Zelfs als sterven erven wordt, blijft het sterven, blijft rouw rauw.

Het punt in het boek Job is dat door de vrienden niet alleen het lijden wordt ‘opgelost’ met kloppende theorieën en theologieën, maar dat ook de Heere Zelf (met eerbied gesproken) wordt ‘glad gestreken’. Dat wij mensen God kloppend proberen te maken. Alsof we Hem doorgronden en wel door hebben... Als Job en zijn vrienden zijn uitgesproken over God, neemt Hij Zelf het woord. Hij openbaart Zich in Zijn overmacht, Zijn ondoorgrondelijkheid, maar niet minder in Zijn nabijheid. ‘De hand op de mond’, is Jobs enige antwoord. Over God spreek je met twee woorden, woorden die elkaar lijken uit te sluiten: verheven en toch nabij (en omgekeerd), verborgen en toch betrouwbaar (en omgekeerd), rechtvaardig en toch genadig (en omgekeerd). Met de ene hand lijkt Hij af te stoten, met de andere trekt Hij tegelijkertijd. Dat betekent, opnieuw met Luther, dat we ons tégen God óp God beroepen in onze volstreckte weerloosheid. Hij is de hoogste instantie bij Wie we onze strijd, ons leed, onze schuld en onze beperktheid klagen mogen. De Heilige Geest geeft ons het geloof dat wat wij niet bij elkaar kunnen krijgen, voor Hem allerminst een tegenstelling is. Wat een genade dat we een God hebben met Wie we het mogen uitvechten; dat deze God het met Zich láát uitvechten! Als je het met Hem niet uitvecht (omdat je afscheid van Hem nam), wordt het nooit uitgevochten en ga je in je lijden en duisternis ten onder. Aan Job zien we echter: de aanhouder wint. Zelfs de bittere klacht van de Heere Jezus, ‘Mijn God, Mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?!’ is niet onbeantwoord gebleven: het werd Pasen! Wie de Heere onophoudelijk aan Zijn Woord houdt, weet en zal zien dat God Zelf woord houdt. En zal Hem om die genade tot in eeuwigheid loven en prijzen.